

NAUKA ŚW. PAWŁA NA TEMAT MAŁŻENSTWA W 1 KOR 7, 12b–13

Mając na uwadze określonych adresatów (1 Kor 7, 12a)¹ i ich konkretne problemy oraz wątpliwości z dziedziny życia małżeńskiego, zasygnalizowane w odrębnym liście (1 Kor 7, 1), apostoł udziela Koryntianom odpowiedzi na pytanie, co mają robić, gdy jedno z małżonków nawróciło się, a drugie pozostało niewierzące.

Chociaż św. Paweł zaznacza na początku swojej wypowiedzi w sprawie małżeństw mieszanych, że to, co będzie mówił, pochodzi od niego: „...mówię ja, nie Pan” (1 Kor 7, 12a)², to jednak jego nauka nie jest ani zupełnie nowa, ani wyłącznie jego. W gruncie rzeczy podaje on w 1 Kor 7, 12–13 naukę Pana³, według której małżeństwo jest instytucją trwałą i nie powinno się jej niszczyć. Warto chyba przytoczyć dosłownie to, co Paweł mówi na temat trwałości małżeństwa mieszanego: „...jeśli któryś z braci ma żonę niewierzącą i ta chce razem z nim mieszkać, niech jej nie odda. Podobnie jeśli jakaś żona ma niewierzącego męża i ten chce razem z nią mieszkać, niech się z nim nie rozstaje” (1 Kor 7, 12b–13).

Nowością jest tu fakt, że ogólny zakaz porzucenia męża czy żony odnosi św. Paweł w 1 Kor 7, 12–13 do małżeństwa, w którym jedna strona jest niewierząca⁴. Nie ulega więc wątpliwości, że główny kierunek myśli apostoła o nierozzerwalności związku małżeńskiego jest kontynuowany także w przypadku małżeństw mieszanych⁵.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na to, co podkreślają niektórzy autorzy, a mianowicie, że Paweł w 1 Kor 7, 12–13 akcentuje równe prawa dla mężczyzny i kobiety⁶. Mimo że przypadek żony rozważany jest na drugim miejscu (7, 13), tzn. dopiero po mężu, to jednak jej prawa są równe prawom męża. Wskazuje na to użycie tego samego czasownika *aphienai* (oddalać), który ma najczęściej zastosowanie

¹ Kogo Paweł rozumie przez „pozostałych w 1 Kor 7, 12a zob. J. Załęski, *1 Kor 7, 12a w świetle patrystycznej i współczesnej egzegezy*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 16 (1978) 17–30; zob. także P. Richardson, *I Say, not the Lord*, „*Tyndale Bulletin*” 31 (1980) 65–86.

² P. Richardson, art. cyt., 65–86.

³ B. Byron, *1 Cor 7, 10–15: A Basis for Future Catholic Discipline on Marriage and Divorce?*, „*Theological Studies*” 34 (1973) 429.

⁴ B. Byron, *The Brother or Sister Is not Bound: Another Look at the New Testament Teaching on the Indissolubility of Marriage*, „*New Blackfriars*” 52 (1971) 517.

⁵ T. P. Considine, *The Pauline Privilege (Further Examination of 1 Cor 7, 12–17)*, „*Australasian Catholic Record*” 40 (1963) 115.

⁶ J. Kürzinger, *Die Briefe an die Korinther und Galater* (Das NT übersetzt und erklärt VI), Regensburg 1940, 20; O. Kuss, *Die Briefe an die Römer, Korinther und Galater* (Regensburger Neues Testament), Regensburg 1940, 145.

do męża, a tu występuje bądź to ze względu na paralelizm, bądź też dla podkreślenia, że chrześcijańska strona uchodzi za ważniejszą⁷. Zrównanie kobiety z mężczyzną dostrzega się także w tym, że Paweł to samo prawo sformułował dwa razy, oddzielnie dla męża i osobno dla żony⁸. W komentarzu do 7, 13 zwraca się uwagę na jeszcze inny aspekt nauczania Pawłowego: możliwe, że chodzi tu o honorowe miejsce przyznane kobiecie, która się nawróciła⁹.

Nie wolno też pominąć w nauce apostoła tych fragmentów w. 12 i 13, które zdają się suponować zgodę strony niewierzącej na wspólne zamieszkanie („...ta chce razem z nim mieszkać..., ten chce razem z nią mieszkać...”). Przez ową zgodę rozumieć należy — według niektórych — nie tylko w sensie materialnym zamieszkanie, ale także zgodne z prawem Ewangelii — „sine contumelia Creatoris”¹⁰. P. Bachmann opierając swoje rozumowanie na występującym w 7, 12—13 czasowniku *eudokei* w jego złożonej postaci (*suneudokei*) dochodzi do wniosku, że ową zgodę na wspólne zamieszkanie powinna wyrazić nie tylko strona pogańska, ale także i chrześcijańska; że Paweł wskazał w ten sposób na obowiązek trwania w małżeństwie stronie chrześcijańskiej¹¹.

Z rozumowaniem P. Bachmanna nie zgadza się J. Weiss, który twierdzi, iż niesłuszne jest domaganie się zgody także od strony chrześcijańskiej, chociaż należy u niej zakładać dobrą wolę utrzymania małżeństwa zgodnie z nauką Pana¹². Niekoniecznie też zgoda ta musi wynikać dopiero z czasownika złożonego. Wiadomo przecież, że Paweł zwraca się do dwóch osób, z których jedna jest wierząca, a druga nie. Wystarczy więc czasownik *eudokei* w jego niezłożonej postaci, żeby wyrazić zgodę przynajmniej jednej z osób, do której się odnosi.

Nie może być chyba wątpliwości, że zaimek wskazujący *hautē* w w. 12 odnosi się do niewierzącej żony, a zaimek wskazujący *houtos* w w. 13 — do niewierzącego męża. W związku z tym wydaje się być jasne, że apostoł mówiąc o zgodzie ma na myśli stronę niewierzącą. Mógł z pewnością przypuszczać, że u chrześcijanina, który znał nau-

⁷ S. Lyonnet, *Annotationes in priorem epistolam ad Corinthios* (Ad usum auditorum), Romae 1965—1966, 115; F. Puzo, *Privilegio Paolino*, w: *Enciclopedia della Bibbia* V, 250.

⁸ E. Walter, *Der erste Brief an die Korinther* (wyd. Benno Verlag), Leipzig 1969, 116.

⁹ F. Grosheide, *Commentary on the First Epistle to the Corinthians* (The New International Commentary on the New Testament), Grand Rapids 1955², 164.

¹⁰ S. Lyonnet, dz. cyt., 114; R. P. C. Spicq, *Epîtres aux Corinthiens* (La Sainte Bible XI, Paris 1948, 217.

¹¹ P. Bachmann, *Der erste Brief des Paulus an die Korinther* (Zahn's Kommentar zum Neuen Testament VII), Leipzig 1910², 269.

¹² J. Weiss, *Der erste Korintherbrief* (Neudruck der völlig neubearbeiteten Auflage 1910), Göttingen 1970, 179 n.

kę Pana na temat małżeństwa, istnieje dobra wola do utrzymania małżeństwa.

Słusznie więc E. Dąbrowski dopatruje się w nauczaniu autora 1. Listu do Koryntian żądania zgody od strony pogańskiej. Trudno jednak zgodzić się z nim, gdy pisze, że Paweł domagał się od strony pogańskiej formalnego oświadczenia, iż różnice religijne zostaną uszanowane bez jakichkolwiek trudności z tego powodu we wspólnym pożyciu¹³. Nic nie wskazuje na to, że św. Paweł w interesującym nas tekście żąda formalnego oświadczenia od poganina. O formalnym zapytaniu, tzw. interpelacji w stosunku do poganina, mówi CIC obowiązujący niemal do końca 1983 r. w kanonach 1121—1123, i utrzymuje to w mocy nowy CIC obowiązujący od pierwszej niedzieli Adwentu 1983 r. w kanonach 1144—1145. To dopiero Kościół, w oparciu o naukę apostoła, wprowadził przepis o interpelacji, dzięki której łatwiej jest stwierdzić zgodę czy jej brak u poganina.

Pierwsza część zdania warunkowego (1 Kor 7, 12 b. 13 a) mogłaby wskazywać, że w Koryncie byli chrześcijanie, którzy sądzili, iż nie tylko wolno, ale nawet trzeba rozwieść się z żoną poganą lub mężem poganinem, odmawiającym nawrócenia. Nie jest to wykluczone, ale nie można też wykluczyć, że Paweł używając spójnika zdania warunkowego *ei* z zaimkiem nieokreślonym *tis* chciał zwrócić uwagę na to, iż odpowiadając konkretnej osobie i na konkretne pytanie, z którym się do niego zwrócono, obejmuje także inne przypadki tego rodzaju.

Autor 1. Listu do Koryntian jest daleki od ascetycznego radykalizmu, według którego małżeństwa mieszane jako nieświęte należałoby rozwiązać¹⁴. Zasadniczo apostoł rozstrzyga ten problem na korzyść dalszego trwania takiego małżeństwa, choć owo trwanie — zdaniem wielu¹⁵ — uzależnia od jednego, ale koniecznego warunku: zgody strony niewierzącej.

Jest więc jasne, że według 1 Kor 7, 12 b—13 chrześcijański partner w małżeństwie mieszanym nie może dawać inicjatywy w kierunku rozwodu; może najwyżej zachować bierną postawę wobec możliwości odejścia niewierzącego małżonka¹⁶. Wydaje się, że czasami

¹³ E. Dąbrowski, *Listy do Koryntian* (Wstęp, przekład, komentarz), Poznań, 1965, 196 n.

¹⁴ H. D. Wendland, *Die Briefe an die Korinther* (Das NT Deutsch VII), Göttingen — Baudenhoed — Ruprecht 1959^{7/3}, 52.

¹⁵ Np. S. Lyonnet, dz. cyt., 114; F. W. Grosheide, dz. cyt., 164; W. J. O'Shea, *Marriage and Divorce: The Biblical Evidence, Australasian Catholic Record* 47 (1970) 105; G. Rocca, *Matrimonio e celibato in s. Paolo. La dottrina di 1 Cor 7*, „Ekklesia” 3 (1969) 130; R. P. Spicq, dz. cyt., 217.

¹⁶ C. K. Barrett, *A Commentary on the First Epistle to the Corinthians* (Black's) Harper's New Testament Commentary, Londyn 1971², 164; H. G. Coiner, *Those „Divorce and Remarriage” Passages (Mt 5, 32; 19, 9; 1 Cor 7, 10—16)*, „Concordia Theological Monthly” 39 (1968) 382.

usiłowano przypisać Pawłowi przesadne podkreślanie roli poganina w małżeństwie mieszanym, jak gdyby wyłącznie od jego stanowiska w tej sprawie uzależniał apostoł trwałość związku małżeńskiego¹⁷.

Racja wydaje się być po stronie R. Cornely'ego. Jest ona zdania, że św. Paweł uzależnia dalsze trwanie małżeństwa mieszanego od wierzącego, do którego zwraca się w słowach: „Niech jej nie oddała..., niech się z nim nie rozstaje” (*mē aphietō* — 7, 12. 13)¹⁸. Nie ma wątpliwości, że odbiorcami jego listu są chrześcijanie, niezależnie od tego, iż niektórzy z nich żyją we wspólnocie małżeńskiej z poganami. Im też przede wszystkim wyklada naukę chrześcijańską o małżeństwie. Można by w tej nauce wyróżnić 2 etapy: negatywny i pozytywny. Negatywny obejmuje sytuację, kiedy strona niewierząca nie chce żyć w zgodzie z małżonkiem, który znalazł się w nowej relacji życiowej do Boga wskutek nawrócenia. Na pytanie, co ma robić w takiej sytuacji strona chrześcijańska, daje Paweł odpowiedź w 1 Kor 7, 15. Nie jest to jednak przedmiotem obecnych rozważań¹⁹.

Obecnie interesuje nas tylko przypadek pozytywny, kiedy to małżonek pogański zgadza się na dalsze zamieszkanie z tym, który w międzyczasie przyjął wiarę chrześcijańską. W takiej sytuacji zdaje się Paweł mówić do chrześcijanina: jeżeli poganin zgadza się mieszkać z tobą nie tylko w sensie materialnym, ale także nie będzie ci przeszkadzał w wykonywaniu praktyk, wynikających z twojej przynależności do Chrystusa, to można dalej trwać we wspólnocie małżeńskiej bez obawy popełnienia grzechu. Istnieje natomiast możliwość zdobycia dla Chrystusa strony niewierzącej²⁰.

Jeżeli więc chodzi o chrześcijanina, to Paweł naucza, że jego zobowiązanie wobec małżeństwa jest trwałe, niezależnie od tego, czy odnosi się do męża czy do żony²¹. Inaczej mówiąc, chrześcijaninowi nie wolno wykorzystywać chrztu jako pretekstu do rozwodu z niewierzącym małżonkiem. Intencją Pawła jest wytworzenie u chrześcijanina, do którego przede wszystkim adresuje swój list, przekonania o trwałości związku małżeńskiego. Takiego przekonania powinni nabrać zarówno mężowie jak i żony chrześcijańskie.

Warszawa

KS. JAN ZAŁĘSKI

¹⁷ Np. J. Kürzinger, dz. cyt., 20; O. Kuss, dz. cyt., 145; W. Meyer, *Der erste Brief an die Korinther*, Zürich 1947, 251.

¹⁸ R. Cornely, *Prior epistola ad Corinthios* (Cursus Scripturae Sacrae), Parisiis 1890, 182.

¹⁹ Zob. szczegółowe rozważania na ten temat: J. Załęski, *Problem „wyjątku” w 1 Kor 7, 15—16*, „Collectanea Theologica” 63 (1983) 43—63; por. tenże, *Najnowsze próby wyjaśnienia przywileju Pawłowego*, „Studia Theologica Varsaviensia” 19 (1981) 21—34.

²⁰ H. G. Coiner, art. cyt., 382.

²¹ B. Byron, *General Theology of Marriage in the New Testament and 1 Cor 7, 15*, „Australasian Catholic Record” 49 (1972) 7; R. Kugelmann, *Pauline Privilege*, w: *New Catholic Encyclopedia* XI, 27.